

Toulky krajinou hradu Bouzova

V malebné, mírně zvlněné lesnaté krajině Zábřežské vrchoviny, vzdušnou čarou asi 30 km severozápadně od Olomouce, na ostrohu nad potokem Javoříčka se tyčí majestátný hrad Bouzov. Tento pohádkový hrad patří mezi nejnavštěvovanější památky v republice a točilo se na něm několik filmů a pohádek, z nichž mezi nejznámější patří pohádka „O princezně Jasněnce a létajícím ševci“ a italská „Princezna Fantaghiro“.

Hrad Bouzov, jenž měl střežit obchodní stezku vycházející z Olomouce a vedoucí údolím Třebůvky až k Jevíčku, byl založen počátkem 14. století patrně rodem pánů z Bouzova, z nichž Búz byl v letech 1317-1339 prvním známým držitelem hradu. Ještě v průběhu 14. stol. změnil hrad několikrát majitele. Od poloviny 14. stol. jej drželi páni z Vildenberka, kteří v roce 1382 prodali panství markraběti Joštovi; ten je pak v r. 1396 postoupil svému přívrženci Heraltovi z Kunštátu. V rukou pánů z Kunštátu zůstal hrad Bouzov s kratšími přestávkami téměř až do konce 15. století, i když se v jeho držení vystřídali příslušníci dvou větví tohoto rodu. V roce 1408 postoupili synové Heralta z Kunštátu bouzovské panství svému strýci Bočkovi z poděbradské větve. Je velmi pravděpodobné, že na hradě Bouzově se narodil pozdější český král Jiří z Poděbrad, jehož otec Viktorín zde prokazatelně sídlil. Jiří z Poděbrad postoupil panství někdy před rokem 1442 svému stoupenci Zdeňkovi Kostkovi z Postupic. V letech 1472-1481 byl majitelem Bouzova Jan ze Šelmberka a poté se hrad opět vrátil do rukou pánů z Kunštátu. V r. 1494 zapsal Boček Kuna z Kunštátu bouzovské zboží, které se do té doby již značně rozrostlo a mezi něj kromě hradu a městečka Bouzov patřilo i městečko Loštice a dalších 28 okolních vsí nebo jejich částí, Hanušovi Haugvicovi z Biskupic. V roce 1547 přešlo panství na Prokopa Podstatského z Prusinovic a po jeho smrti bylo rozděleno na dvě části. Větší část s hradem převzal Jindřich Podstatský, menší část Jetřich Podstatský; v r. 1583 prodal Jindřich větší část panství s hradem Nakserovi z Chotějovic, jenž ještě téhož roku postupuje majetek Janovi Bergerovi z Bergu. Dalším majitelem hradu byl od r. 1617 Fridrich z Oppersdorfu; jeho syn prodal panství v r. 1655 Eusebii Sabině Podstatské, která je odkázala svému třetímu manželu Juliu Leopoldovi z Hodic. Jejich syn František Josef z Hodic spojil obě části panství, ale již v roce 1699 je prodal Řádu německých rytířů, v jehož majetku hrad zůstal až do okupace Československa fašistickým Německem v roce 1939. Hrad byl řádu konfiskován a Hitler jej daroval Himmlerovi, který z něj udělal sídlo přepadového oddílu SS, který 5. května 1945 vypálil obec Javoříčko.

Dnešní podobu získal hrad po rozsáhlé přestavbě v letech 1895-1910. Arcivévoda Evžen Habsburský, pozdější řádový velmistr, kterému se při návštěvě v r. 1888 Bouzov zalíbil, se jej rozhodl přestavět na letní šlechtické sídlo pro sebe a svou matku Alžbětu. Nákladná rekonstrukce byla provedena neobyčejně citlivě z hlediska historické věrohodnosti a slohového souladu. Romantickou přestavbou vznikla téměř dokonalá iluze mohutného středověkého feudálního sídla, jehož historickou a uměleckou hodnotu umocňuje množství významných starých uměleckých děl, která se na hradě nacházejí.

Správa hradu připravila pro návštěvníky několik tematických prohlídkových tras, z nichž „Klasická trasa“, přístupná od roku 1912 podává ucelený obraz hradu Bouzova a je vhodná pro návštěvníky, kteří na hrad zavítají poprvé; „Velký okruh“ je pak určen zejména návštěvníkům s hlubším zájmem o historii. Dalšími doplňkovými trasami jsou např. „Kam se nechodí aneb třinácté hradní komnaty“, „Zámecká trasa-na hradě jako na zámku, aneb jak bydleli kasteláni“, „Věž hláska s vyhlídkou z ochozu“ a „Mix speciál“, který vybírá to nejzajímavější ze všech tras, takže si má návštěvník hradu Bouzova opravdu z čeho vybrat.

Zvlněná lesnatá krajina v okolí hradu, která je součástí Zábřežské vrchoviny, nese název Bouzovská vrchovina a spolu s vrchovinou Drozdovskou a Mírovskou navzájem oddělují hluboká průlomová údolí Moravské Sázavy a Třebůvky. Bouzovská vrchovina je přitom na všech stranách výrazně ohraničena; od západu a severozápadu hluboko zařiznutým údolím Třebůvky, kde dosahuje tato oblast výšek až 550 m a má velmi členitý reliéf, na jihozápadě je Bouzovská vrchovina ukončena výraznou tektonickou linií Chornice – Čechy pod Kosářem. Východní a severovýchodní část je nižší a též méně členitá. Tvoří ji plošiny na širokých hřbetech a menší kotliny v nadmořských výškách 300 – 400 m. Jižní a jihovýchodní část Bouzovské vrchoviny tvoří území Javoříčského krasu s velkými jeskynnými soustavami v několika úrovních.

Podzemní systém Javoříčských jeskyní vytváří komplikovaný komplex chodeb, dómů a propastí v ostrůvku devonských vápenců, které vyhloubil podzemní potok Špraněk. Hlavní část jeskyní byla objevena při několikahodinovém namáhavém průstupu nižším patrem místním lesníkem Vilémem Švecem již v roce 1938, další partie pak byly postupně objevovány především v padesátých letech. V současné době je známo přes 3,5 km chodeb, z nichž 788 metrů je zpřístupněno pro veřejnost. Jeskyně má překrásnou krápníkovou výzdobu a zejména nejmohutnější prostora – Dóm gigantů je přeplněna fantastickými tvary stalaktitů, stalagmitů a stalagnátů mamutích rozměrů, jezírky s perlami, sintry a záclonami. Dominantou jeskyní je 2 metry vysoká záclona. Veřejnosti nepřístupné nižší patro tvoří složitý labyrint podzemních chodeb propojených propastmi, spadajícími do hloubky až 60 metrů a dodnes není zcela prozkoumáno. Javoříčské jeskyně patří k nejhezčím u nás a k jejich prohlídce si je možno vybrat ze dvou různě dlouhých prohlídkových okruhů.

Příjemný celodenní výlet k poznání malebné krajiny Bouzovské vrchoviny i Javoříčského krasu, spojený s prohlídkami státního hradu Bouzov i Javoříčských jeskyní zahájíme v obci Javoříčko. Pro shodný osud bývá nazýváno Moravskými Lidicemi, neboť 5. května 1945 byla obec obklíčena přepadovým oddílem SS z nedalekého hradu Bouzova a za údajnou pomoc partyzánům vypálena a rozbořena, přičemž 38 mužů od 15 – 80 let bylo zastřeleno. Nad společným hrobem obětí je tu vybudován *památník umučeným*, v blízkosti zničené obce bylo po válce postaveno nové Javoříčko.

Z parkoviště vedle budovy s občerstvením a autobusové zastávky se po modré značce vydáme kolem památníku a společně s červenou značkou stoupáme chodníkem do lesa až ke vchodu Javoříčských jeskyní. Po jejich prohlídce pokračujeme v cestě společně s naučnou stezkou kolem chaty Jeskyňka, postavené v lese nedaleko vchodu do jeskyň, která kromě restaurace poskytuje i celoroční ubytování. Lesní cestou se po půldruhém kilometru dostáváme k horní části mohutného vápencového skaliska, zvaného Zkamenělý zámek, zvedajícího se do výšky 54 metrů nad pravým břehem potoka Špraněku. Na plošině na vrcholu skaliska stávala pravděpodobně od poč.12. století gotická tvrz nazývaná Branky, rozbořená roku 1392, kdy její strážní úlohu převzal hrad Bouzov.

Hezké výhledy na údolí potoka Špraněk a okolní svahy se naskytanou z této ohrazené plošiny na vrcholu při příjemném odpočinku, který si tu na chvíli uděláme. Poté sejdem z vrcholu a ve spodní části skalního ostrohu projdeme mohutnou skalní branou kolem zajímavé jeskyně po pravé straně až k rozcestníku pod Zkamenělým zámekem.

Zde se dáme vpravo po modré značce a pokračujeme podél toku potoka Špraněk k dřevěnému můstku, kde přechází značka na druhý břeh a začíná stoupat lesem. Kolem svahu s jabloňovým sadem, ukrytým v lese se dostáváme k rozcestníku na majestátném stromě na okraji lesa, u prvních chalup osady Kadeřín, odkud jsou to do Javoříčka 3 km. Odtud již pokračujeme po žluté značce a dáváme se vpravo. Příjemné překvapení v podobě stylové hospůdky „U lesa“, místními nazývané u Pospíšilů, nás čeká při cestě hned za prvními chalupami. Odolat chvilkovému posezení u sklenice Litovelského piva v klidném prostředí okolní lesnaté kopcovité krajiny lze jen stěží, zvláště když k tomu přičteme pohostinnost

majitelů. K Bouzovu nás čeká ještě ušlápnout 5,5 km zvlněnou krajinou, a tak stále po žluté značce scházíme přes Kadeřín na úzkou asfaltovou silničku, kterou pokračujeme údolím Blažovského potoka kolem drůbeží farmy na vrchol stoupání nad obcí Blažov. Při cestě se nám tu v jednom místě odkryje částečný výhled mezi stromy protilehlého hřebene na hrad Bouzov. Projdeme obcí Blažov dolů do doliny Blažovského potoka, podél jehož toku ještě chvíli pokračujeme, abychom pak vystoupali lesem vpravo do menšího sedla v hřebeni. Z něj následuje prudší sestup do zalesněného údolí potoka Javoříčka a pak už jen pozvolné stoupání stále po žluté značce po úbočí kopce Bakule až k parku před hradem. Při cestě procházíme kolem místní atrakce, kde si mohou děti i dospělí ze svahu pod hřištěm zajezdit na minikárách na upravené trati s vlekem nahoru. Po projití parkem docházíme k hradní bráně a můžeme se vydat na prohlídku.

Na zpáteční cestu do Javoříčka se vydáme od hradu dolů k turistickému rozcestníku na bouzovském náměstí, odkud nás čeká asi 6 km chůze po modré značce. Ta po projití obcí odbočuje ze silnice vpravo na polní cestu a přivádí nás do údolí potoka Javoříčka. Přicházíme k prvnímu ze soustavy upravených tzv. „Panských rybníků“, romanticky dokreslujících okolní

krajinu a od něj pak procházíme dál asfaltovou lesní cestou proti toku Javoříčky, kolem dalšího z nich, usazeného na lesní louce vlevo od cesty. Lesní cestou docházíme do obce Javoříčko, kde se tento zhruba patnáctikilometrový okruh krajinou hradu Bouzova uzavírá.

Pokud využijete některé z nabídek ubytování v tomto regionu, doporučil bych pro poznání dalších přírodních zajímavostí Javoříčského krasu výlet z Javoříčka do Průchodnice. Přírodní rezervace Průchodnice patří k nejzajímavějším chráněným územím Přírodního parku Kladecko, zahrnujícího malebnou krajinu v jižní části Zábřežské vrchoviny, severně od města Konice. Průchodnice tvoří hřebenovitě protažený vrch, který je rozdělen menším sedlem na dva homolovité kopce s vrcholy vysokými 534,5 a 508 m. Vápencové skalisko, vytvářející tuto přírodní zajímavost zde vytváří 12 m vysokou a 200 m dlouhou hradbu, pozvolna klesající k jihozápadní straně. V tomto skalisku se nacházejí dvě průchodné jeskyně dlouhé 10 a 24 m, sestávající z hlavní chodby, z níž vybíhají do stran menší pobočné chodbičky. Ve střední části skaliska se pak nachází jeskyně, přecházející v puklinu, vedoucí hluboko do nitra skaliska.

Skaliska s jeskyněmi a průchozími chodbami zmapoval už na počátku 20. stol. archeolog a krasový badatel Jan Knies, který při průzkumu objevil pozůstatky pleistocenní zvířeny, jako rejska horského, rysa ostrovida, medvěda jeskynního, soba polárního, hraboše sněžného, lumíka norského a stepokura kirgizského, v jehož případě byl tento výskyt zaznamenán jako první v Evropě. Knies dále odhalil keramické střepy a stopy ohnišť jako doklad přechodného pobytu lovců ze závěru starší doby kamenné (asi 10 000 let př.n.l.) a jeho nálezy jsou dnes uloženy v muzeích ve Vídni a v Brně.

Území přírodní rezervace je dnes zpřístupněno po červené turistické značce jednak od autobusové zastávky Na Srděčku na rozcestí mezi Ponikví, Hvozdem a Ludmírovem anebo z druhé strany od Vojtěchova.

Pokud se vydáme na tento výlet z Javoříčka, odkud je to k Průchodnice asi 5,5 km, budeme se od památníku držet zelené značky a opět vyjdeme lesem k rozcestníku před vchodem do jeskyní. Od něj budeme pomalu stoupat asfaltovou cestou společně se žlutou značkou i naučnou stezkou po úbočí vápencového kopce Špláz, k rozcestníku před východem z jeskyní. Zde se od okraje lesa otvírá pohled na Javoříčko s okolní malebnou kopcovitou krajinou, a zatímco zelená značka odbočuje vlevo polní cestou k obci Březina, my pokračujeme okrajem lesa dál. Po chvíli sejdem lesem k ústí zalesněné rokliny potoka Špraňku, ve kterém je postavena Dětská ozdravovna se speleoterapií, poskytující zájemcům levné ubytování v chatkách v objektu. U rozcestníku přecházíme na červenou značku, která cestou proti toku potoka pokračuje do obce Vojtěchov. Odtud nás čekají 2 kilometry po silnici údolím podél potoka Špraněk až k silniční křižovatce Hvozď-Milkov, odkud už pokračujeme po červené značce polní cestou a kolem zdroje pitné vody pro místní vodovod vystoupáme k zalesněnému vrchu Průchodnice. Prohlídka tohoto bizarního přírodního výtvaru je rozhodně zajímavá a nejen dětem přinese zážitek z prolézání jeskyní a průchodů ve vápencovém hřebeni. Zpět se vydáme po stejné trase, kterou si zpřijemníme návštěvou indiánské osady se stylovým hostincem „U posledního mohykána“ ve Vojtěchově, která je známá v létě i pořádáním country festivalů.

Báje a pověsti: O zkamenělém zámku u Javoříčka

Na polední straně od Bouzova, nad těsným údolíčkem, vroubeným po obou stranách skalnatými stěnami, vypíná se ohromná vápencová skála podobná bráně, zvaná *Zkamenělý zámek*. Před dávnými a dávnými časy stával tu opravdovský zámek. Jmenoval se „Brány“ nebo též „Branky“. Vynikal mohutností a nádherou. Avšak rod, který byl majetníkem tohoto zámku, byl stále pronásledován neštěstím. Muži jeden po druhém vymírali. Jeden se zabila

lovu medvěda, druhý padl ve válce, jiný opět podlehl zranění, které utrpěl v boji s loupežníky, kteří se pokusili loupiti v těchto krajinách. Nejinak se vedlo i ženám. A jak členové rodu vymírali, tak i majetek se zmenšoval. Nikdo jej nerozmnožoval, nikdo nebránil. Z mocného kdysi rodu zůstala jen stará paní.

Ta všechno služebnictvo propustila a sama vedla malé hospodářstvíčko, jen aby se užívala. Chléb, mléko, máslo a sýr byly jí každodenní stravou. A poněvadž byla dobrou hospodyní, hnětávala v létě z tvarohu homolky. Ty pak sušila a schovávala na zimu.

Sama samotinká bydlela ve velikém tom zámku a žila tu prostě a spokojeně. O lidi se nestarala, nikoho nenavštěvovala, nikoho k sobě nezvala. Jen psíček a kočička byli jejími stálými společníky a spoluobyteli zámku. Jednou si přinesla plnou mísu tvarohu a dala se do práce. Hnětla jako jindy tvarůžky. A její milí společníci nedali na sebe čekat. Hup oba k ní a hned ji obskakovali a lísalí se kolem ní. Hlavně si však hleděli kdejakého kousku, který babičce upadl, aby jí jej mohli sebrati a smlsnouti si na něm. Babička jim jako jindy dala přímo po kousku, ale bylo jim to dnes asi málo. Lísalí se ještě silněji. A babička jim dala znovu, po chvíli zas a zas, ale zvířátka jako by dnes neměla míti dost. Vyskočila si až na stůl, hlavu i pacičky do mísy strkala, až se babička na ně rozzlobila a pryč je zahнала. Ale tím to bylo horší. Psíček i kočička vyskočili na stůl k homolkám a začali je olizovat.

To už bylo i na babičku mnoho. Rozzlobila se doopravdy a v náhlém a spravedlivém hněvu zvolala : „ I vy holoto nezbedná! Kéž byste se raději v kámen proměnili i s tím prokletým zámkem!“

Sotva to dořekla, zatmělo se náhle, pak se oslnivě zablesklo, děsivě zaburácel hrom, až se celý zámek otřásl v základech a všechno všudy, i s nešťastnou babičkou, proměnilo se v kámen.

Od té doby, co se to stalo, stal se Zkamenělý zámek sídlem zlých duchů a čertů. Ti tam každou noc provádějí své reje a čáry a běda člověku, který by se tam odvážil.

V jednom místě skály je trhlina, podobná hradnímu okénku a tou prý člověk spravedlivý uvidí stařenku, sedící u mísy a hnětoucí tvarůžky a vedle ní psíčka s kočičkou, všechno zkamenělé. A poněvadž Písmo svaté praví, že i člověk spravedlivý sedmkrát denně zhřeší, je prý proto zbytečno babičku tam hledat.

Dnes se tyčí nad romantickým údolíčkem, kterým protéká potok Špraněk, mohutná vápencová skála. Po její levé straně je malá jeskyně, babiččina to komůrka, po pravé straně dva otvory podobné oknům. Vystoupíme-li na temeno skály a rozhlédneme se kolem, ožívá v nás v duchu krásný rozhled z cimbuří bývalého pevného a mohutného hradu. A pod námi a kolem nás ticho, velebné ticho. Jen temný šumot lesa a pohádkové bublání potoka Špraňku přehlušuje kamennou hluchotu tohoto pohádkového místa.

PRAKTICKÉ INFORMACE

Doporučená mapa : Edice KČT č. 51 HANÁ (Prostějovsko, Konicko a Litovelsko) 1 : 50 000

Ubytování, občerstvení

Chata Jeskyňka Javoříčko tel. 585 345 241, 602 567 210

Dětská ozdravovna se speleoterapií Vojtěchov tel./fax 582 383 153, 582 383 652

Hotel U Cimbury Bouzov tel.585 346 491, fax. 585 346 282 , e-mail: cimbura@hotel-cz.com
www.cimbura.hotel-cz.com

Hotel Valáškův grunt Kozov tel. 585 346 312, 585 346 315,
e-mail: valaskuvgrunt@c-mail.cz www.grunt.hotel-cz.com

Hotel Zámeček Kozov, tel. 585 446 312

Hospoda „U lesa“ Kadeřín tel.585 346 129

Hostinec „U posledního mohykána“ Vojtěchov tel.582 383 409, 776 164 266,
e-mail: sunshine_sasa@seznam.cz

Javoříčské jeskyně

Tel. 585 345 451 e-mail : javoricko.cave@cmail.cz

Otevřeno: leden-březen pondělí-pátek - jen objednané skupiny
 duben úterý-neděle 9.00 – 15.00 hod.
 květen-září úterý-neděle 8.00-16.00 hod.
 říjen úterý-neděle 9.00-15.00 hod.
 listopad,prosinec pondělí-pátek - jen objednané skupiny

Vstupné :

Trasa 740 m ,doba prohlídky 70 minut - Plné 60,-Kč, důchodci 50,-Kč, snížené 30,-Kč
Trasa 400 m, doba prohlídky 40 minut – Plné 50,-Kč, důchodci 40,-Kč, snížené 25,-Kč

Státní hrad Bouzov

Tel. 585 346 201, 585 346 202, e-mail: hrad@hrad-bouzov.cz
www.hrad-bouzov.cz

Otvírací doba :

Duben - sobota, neděle a svátek 9.00-15.00 hod.
Květen-září - denně kromě pondělí a pátku 9.00-16.00 hod.

Vstupné:

Základní vstupné (dospělí) 120,-Kč
Sleva pro seniory ČR 90,-Kč
Snížené (děti 3-15 let, studenti SŠ,VŠ, průkazy ISIC, ITIC, YITC 60,-Kč
Vstupné na jednotlivé typy prohlídkových okruhů je dále diferencováno.

Jak se dostat do Javoříčka či Bouzova :

Nejlepší příjezd vozidlem je z rychlostní silnice č.35, E442 od Olomouce či Mohelnice, u Litovle sjet na exitu směr Konice, přes Chudobín na Slavětín. Pokračujte dál na obec Luká, kde je uprostřed obce poutač u odbočky vpravo dolů na Javoříčko. V Javoříčku před památníkem je placené parkoviště, k Bouzovu pokračuje silnice nahoru do kopce přes Střemeníčko a Kovářov. Na okraji Bouzova po levé straně před hradem je placené parkoviště.

Vyšlo v magazínu SKY 10-11/2004

